Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський
авіаційний інститут», доктору наук з
державного управління, професору,
професору кафедри національної безпеки
та підприємництва
Грищенко Ірині Миколаївні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора Майстра Сергія Вікторовича на дисертаційну роботу Жиліна Сергія Вікторовича на тему: «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства», подану до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами

Забезпечення соціально-економічної стійкості України в умовах триваючих зовнішніх загроз та викликів, спричинених російською збройною агресією, вимагає формування та реалізації ефективної державної політики, спрямованої на запобігання фінансовій та макроекономічній дестабілізації. Попри дію правового режиму воєнного стану, державі необхідно підтримувати економічний розвиток шляхом мобілізації фінансових ресурсів, їх раціонального спрямування на ключові потреби, утримання стабільності національної валюти та забезпечення доступного кредитування реального сектору економіки. У цьому контексті особливого значення набуває завдання гарантування макроекономічної та фінансової рівноваги на загальнодержавному рівні, що зумовлює актуальність удосконалення державного регулювання функціонування банківської системи в умовах формування інформаційного суспільства та дії воєнного стану.

Варто погодитись з Жиліним С.В. в тому, що у сучасних умовах цифровізації економіки та формування інформаційного суспільства банківський сектор України переживає трансформаційні зміни, адже розвиток фінансових технологій, зростання ролі великих обсягів даних, впровадження електронних платіжних систем, онлайн-банкінгу та цифрових валют створюють нові виклики

як для банківських установ, так і для держави як регулятора. Сучасна система державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства, на думку здобувача, не завжди відповідає існуючим викликам та загрозам сьогодення і стримує вирішення існуючих проблем та суперечностей у зазначеній сфері.

Саме тому, на наш погляд, потреба у теоретичному, методичному і практичному вирішенні окреслених завдань підтверджує актуальність дисертаційної роботи Жиліна С.В., її цінність та наукову новизну, а також теоретико-методичне і практичне значення.

Окрім того, актуальність дисертаційної роботи підтверджується використанням її результатів дослідження в межах виконання науково-дослідної роботи на кафедрі публічного управління та адміністрування Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» на тему: "Теоретико-методологічні засади трансформації публічного управління в умовах дії воєнного стану та післявоєнного відновлення" (НДР № 0125U002024).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Здобувачем узагальнено і коректно використано ґрунтовні наукові дослідження з історії, теорії та методології публічного управління та адміністрування, що сприяло формуванню концептуального бачення специфічного поля дослідження та виробленню системного підходу до аналізу предмету дослідження. Сформульовані наукові положення та висновки щодо обґрунтування напрямів удосконалення державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства містять оригінальні ідеї, які в сукупності розв’язують визначене в роботі наукове завдання, є достатньо обґрунтованими, підтверджені використанням значного масиву теоретичного та емпіричного матеріалу.

Поставлена здобувачем мета дисертаційної роботи досягнута і логічно розкрита шляхом послідовного вирішення поставлених завдань, а саме: узагальнено теоретико-методичні підходи до визначення сутності та змісту державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства; визначено особливості сучасних зарубіжних підходів до практики державного регулювання банківської діяльності в умовах формування інформаційного суспільства; охарактеризовано сучасний рівень розвитку банківської сфери та визначено результативність державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства; з’ясовано проблеми та суперечності

державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства; сформульовано системний підхід до ідентифікації ключових векторів трансформації державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства в умовах європейської інтеграції України; обґрунтовано стратегічні пріоритети державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства; визначено шляхи вдосконалення механізмів державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства та воєнних викликів.

Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження. Висновки в цілому відповідають поставленим завданням, відповідно відтворюються в оприлюдненому тексті анотації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність результатів і висновків дослідження забезпечується використанням системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства в Україні, а також застосуванням загальних і спеціальних методів наукового пізнання – логіко-семантичного; порівняльного аналізу; системно-аналітичного; аналізу та синтезу; спостереження та теоретичного узагальнення; абстрактно-логічного тощо. Текст дисертації є оформленим відповідно до актуальних вимог МОН України.

У цілому, структура і зміст дисертації відповідають стандартам наукової праці, демонструють логічність викладу, послідовне розгортання аналітичного наративу та глибоке розуміння здобувачем проблематики дослідження.

Дисертація в цілому складається з анотації, вступу, трьох змістовно завершених розділів, підсумкових висновків за кожним з них, загальних висновків, списку використаних джерел, а також додатків.

У вступній частині дисертант глибоко й аргументовано обґрунтовує актуальність теми, акцентуючи увагу на необхідності удосконалення державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства в Україні та в умовах воєнних і поствоєнних трансформацій. Висвітлено логіку вибору теми через призму практичних викликів та стратегічних пріоритетів України у процесі європейської інтеграції. У вступі чітко визначено мету, завдання, об’єкт і предмет дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

Особливістю вступу є підкреслення міждисциплінарного характеру підходу, який поєднує теорію публічного управління та адміністрування, економіку банківського сектору, європейське право, стратегічний менеджмент та безпекові студії (С. 19-29).

Перший розділ дисертаційної роботи "Теоретичні засади державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства" має яскраво виражений концептуально-теоретичний характер і присвячений побудові теоретико-методичного підґрунтя дослідження. Дисертант здійснює джерелознавчий аналіз сучасного наукового дискурсу, визначає ключові поняття та категорії, пов’язані з державним регулюванням діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства, розкриває еволюцію підходів до розуміння ролі банківського сектору у забезпеченні сталого розвитку. Значну увагу здобувачем приділено аналізу зарубіжного досвіду, зокрема порівняльній характеристиці державного регулювання діяльності банківських установ в різних країнах, що дозволило обґрунтувати авторський підхід щодо доцільності адаптації в українських умовах саме європейської моделі державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства (С. 30-97).

Другий розділ дисертації "Сучасний стан та результативність державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства" зосереджений на аналітико-діагностичному дослідженні сучасного стану банківського сектора в Україні. Здобувач аналізує інституційно-правове поле, існуючі виклики, ризики і критичні дисбаланси у функціонуванні банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства. Окремий акцент зроблено на необхідності подальшої гармонізації нормативно-правового забезпечення державного регулювання банківської сфери з європейськими стандартами, подальше вдосконалення якого має базуватись на принципах прозорості, інноваційності та безпеки. Здобувач робить слушний висновок, що домінуючим ризиком та викликом для банківської системи в сучасних умовах залишається повномасштабне російське вторгнення в Україну, що потребує формування та реалізації відповідної державної політики в умовах запровадженого в країні воєнного стану (С. 98-150).

Третій розділ дисертаційної роботи "Шляхи вдосконалення механізмів державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства" має прикладну спрямованість і репрезентує авторські напрацювання щодо удосконалення нормативно-правового, адміністративно-організаційного, фінансово-економічного, інформаційно-моніторингового механізмів державного регулювання діяльності

банківських установ в Україні в сучасних умовах. Дисертантом обґрунтовано концептуальні засади стратегії державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства в Україні та окреслено шляхи трансформації системи державного регулювання в зазначеній сфері в умовах європейської інтеграції України (С. 151-209).

Погоджуючись із сформульованими в дисертації конкретними положеннями, які визначають наукову новизну отриманих результатів, варто відзначити окремі з них, що, на наш погляд, є найбільш важливими.

Так, серед ключових положень наукової новизни, викладених у дисертаційному дослідженні, заслуговують на особливу увагу такі результати:

– обґрунтовано концептуальну модель державного регулювання банківської системи в умовах цифрової трансформації, що інтегрує інституційні компоненти (банківську систему з центральним регулятором - Національним банком України, нормативно-правову базу та стратегічні орієнтири розвитку, зокрема Стратегію цифрового розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року), багатовекторні напрями регуляторного впливу (інституційний, правовий, технологічний, ризиковий, інноваційний, соціальний) та інструменти регулювання (гармонізацію норм із європейськими стандартами, механізми захисту споживачів, технологічного нагляду, регуляторних «пісочниць» і інтероперабельності), забезпечуючи формування інформаційного суспільства з очікуваними ефектами стабільності, інноваційності, довіри та інклюзії (С. 151-167);

– сформовано цілісні, інтегровані стратегічні пріоритети державного регулювання діяльності банківських установ у контексті формування інформаційного суспільства, що на відміну від існуючих фрагментарних та переважно галузево орієнтованих підходів ґрунтуються на комплексній взаємодії нормативно-правового, адміністративно-організаційного, фінансово-економічного та інформаційно-моніторингового механізмів і передбачають визначення стратегічної мети, ієрархії цілей, принципів та умов реалізації регуляторної політики, спрямованої на формування стійких інституційних засад розвитку банківської системи з урахуванням цифрової трансформації, посилення вимог безпеки, специфіки її функціонування у період повномасштабної російської військової агресії проти України та потреб післявоєнного відновлення національної економіки (С. 168-170);

– наукові підходи до вдосконалення та розвитку механізмів державного регулювання діяльності банківських установ України в умовах становлення інформаційного суспільства та воєнних викликів, що охоплюють нормативно-правовий, адміністративно-організаційний, фінансово-економічний та інформаційно-моніторинговий рівні, передбачаючи перегляд традиційних

інструментів регуляторного впливу з урахуванням цифрових трансформацій, змін інституційного середовища та зростання ролі інформаційних ресурсів (С. 67-70);

– обґрунтовано системний підхід до ідентифікації ключових векторів трансформації державного регулювання діяльності банківських установ України в контексті формування інформаційного суспільства та європейської інтеграції, що передбачає гармонізацію національного законодавства з правовою системою ЄС шляхом адаптації регуляторних інструментів до його принципів і вимог та узгодження плану законотворчої діяльності України з програмою вдосконалення правових актів ЄС (С. 170-188);

– удосконалено науково-термінологічний інструментарій забезпечення науки публічного управління та адміністрування в частині уточнення сутності поняття «державне регулювання діяльності банківських установ», що зумовлено необхідністю актуалізації його змістовного наповнення відповідно до сучасних соціально-економічних та безпекових викликів (С. 53-60);

– визначено проблеми та суперечності державного регулювання діяльності банківських установ України в умовах формування інформаційного суспільства та воєнних викликів у вигляді комплексного поєднання аналізу традиційних фінансово-економічних дисфункцій (недостатня роль банків як кредитних інститутів, непередбачуване підвищення рівня оподаткування прибутковості) з новими загрозами цифрової доби (залежність від іноземного програмного забезпечення, кіберризики, зростання інформаційних атак) (С. 133-148);

– визначено особливості сучасних зарубіжних підходів до практики державного регулювання банківської діяльності в умовах формування інформаційного суспільства, що характеризується системним описом ключових напрямів та інструментів його застосування, що дозволило сформувати пропозиції щодо удосконалення державного регулювання банківської сфери України з урахуванням політичних, соціально-економічних та воєнних викликів (С. 70-94).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні ідеї, висновки, пропозиції, отримані в дисертації, оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загалом основні положення і результати дисертаційного дослідження висвітлено в 9 публікаціях, в тому числі: 4 статтях у вітчизняних наукових фахових виданнях, що включені до категорії Б, 5 тезах науково-практичних конференцій, що свідчить про високий рівень оприлюднення матеріалів, повноту репрезентації наукових результатів, а також про достатнє тематичне охоплення ключових положень дисертації.

Практичне значення одержаних результатів дослідження

Достовірність наукових положень, сформульованих у дисертації, підтверджується їх впровадженням: АТ «КОМІНБАНК» в контексті формування та реалізації державної політики розвитку банківської сфери з урахуванням її визначальної ролі у забезпеченні національної безпеки та включення банківських установ до переліку об'єктів критичної інфраструктури з внесенням відповідних змін у чинне законодавство України (довідка про впровадження № 46-907/1 від 22.01.2026 р.); АТ «КРЕДІТ АГРІКОЛЬ БАНК» у ході переходу до інформаційно-орієнтованої банківської моделі**,** що базується на даних, довірі та цифрових навичках користувачів; приєднання України до європейської платіжної системи SEPA, що сприятиме посиленню конкурентоспроможності українських банківських установ**,** їх відкритості для інновацій та економічної стійкості в умовах євроінтеграційних процесів (довідка про впровадження № 123/5-11 від 22.01.2026 р.).

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Жиліна Сергія Вікторовича засвідчив їхню повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань, положень новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації.

Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в дисертації. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог діючого Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів».

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи отримані Жиліним С.В. результати дисертаційного дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас слід вказати на такі недоліки та зауваження дискусійного характеру, а саме:

1. В дисертаційній роботі здобувач розглядає сутність та зміст наукових категорій «державне управління» та «публічне управління» (С. 47-52), проте недостатньо уваги приділяє розгляду сутності та змісту наукової дефініції «державне регулювання», що було б доцільним з огляду на тему дисертаційної роботи, а саме: «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства».

2. У підрозділі 1.2. дисертаційної роботи здобувач виокремлює такі функціональні механізми державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства: нормативно-правовий, адміністративно-організаційний, фінансово-економічний, інформаційно-моніторинговий (С. 68-70). Однак наводить недостатньо аргументації та теоретико-методичного обґрунтування з приводу того, чому дисертант пропонує розглядати саме ці, та лише ці механізми державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства.

3. У дисертаційній роботі здобувач слушно розглядає особливості теоретико-методичних та практичних підходів до формування та реалізації державної політики у банківській сфері в зарубіжних країнах (С. 70-94), однак не конкретизує, що саме з існуючого світового досвіду доцільно запровадити в українську публічно-управлінську практику з метою вдосконалення системи державного регулювання діяльності банківських установ в контексті формування інформаційного суспільства в зарубіжних країнах.

4. Підрозділ 2.2. дисертаційного дослідження здобувач присвячує аналізу нормативно-правового забезпечення державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства (С. 116-133). Однак здебільшого звертається до констатації факту існування того чи іншого нормативно-правового акту та стисло наводить його зміст. Разом із тим дисертанту доцільно було б більш ретельно проаналізувати саме існуючі проблеми та суперечності у діючому законодавстві, тобто закласти логіку для подальшого наукового пошуку та обгрунтування напрямів удосконалення механізмів державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства.

5. В підрозділі 3.1. дисертаційного дослідження «Концептуальні засади стратегії державного регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства» наведено рисунок 3.3. «Цілісні, інтегровані стратегічні пріоритети державного регулювання банківської діяльності в умовах становлення інформаційного суспільства» (С. 169). Однак, навряд чи в сучасних умовах в Україні наявний рівень розвитку інформаційного суспільства можна охарактеризувати, як становлення. Скоріш за все, можна говорити про процес формування та подальшого розвитку, що, до речі відповідає темі дисертаційної роботи, а саме: «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства».

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методичного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційне дослідження Жиліна Сергія Вікторовича на тему: «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни, має теоретичне та практичне значення та відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дисертаційна робота на тему: «Державне регулювання діяльності банківських установ в Україні в контексті формування інформаційного суспільства» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор – Жилін Сергій Вікторович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:
доктор наук з державного управління, професор,
доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту
Національного університету
цивільного захисту України Сергій МАЙСТРО

Підпис Сергія Майстра
засвідчую
Учений секретар
к.психол.н., с.н.с. Андрій Побідаш